

Pr Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja digiminister
Justiits- ja Digiministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 TALLINN

Teie 21.01.2026 nr 8-1/482-1

Meie 9.02.2026 nr 6.1-1/7-1

ITL-i arvamus riigi info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste arendusprojektide määruse eelnõu kohta

Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL) tänab Justiits- ja Digiministeeriumit algatuse eest korrastada riigi info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste arendusprojektide juhtimist ning luua senisest selgem ja ühtlasem õigusraamistik. **Peame määruse eelnõu üldist suunda igati õigeks ning näeme selles olulist sammu riigi IKT-juhtimise üleriigiliseks korrastamiseks, dubleerimise vähendamiseks ning avaliku ja erasektori koostöö edendamiseks.**

ITL toetab selgelt eelnõu keskseid eesmärke: vältida dubleerimist, suurendada läbipaistvust ning tagada avalike vahendite säästlik ja mõjus kasutamine. On väga tervitatav, et **eelnõu kaudu jõustatakse Riigikantselei ja Justiits- ja Digiministeeriumi koostatud juhend „Digiteenuse omaniku ja pakkuja valik“**. Selle juhendi sidumine määrusega annab kauaoodatud signaali, et erasektori kaasamine ei ole üksnes soovituslik, vaid strateegiline ja süsteemne osa digiriigi arendamisest. ITL peab seda väga oluliseks ning toetab juhendi rakendamist määruse tasandil.

Mõistame, et käesolev määrus on osa laiemast IKT-juhtimise reformist ning esimene samm suuremast tervikust. Hindame kõrgelt, et suund on selge ning kui järgmised sammud järgnevad piisava tempoga, on võimalik saavutada sisuline ja püsiv muutus. Samas tuleb arvestada, et tegelik mõju sõltub suuresti määruse rakenduspraktikast – võimalusi jääb erandite tegemiseks ning mõnel juhul on need ka põhjendatud. Seetõttu on eriti oluline, et kehtestatavad põhimõtted oleksid võimalikult selged, üheselt mõistetavad ja rakendamist toetavad.

Järgnevalt on toodud ettepanekud eelnõu täiendamiseks, mis ITL-i hinnangul aitaksid eelnõus kirjeldatud eesmärgi veelgi paremini ja tõhusamalt täita. Leiame, et määruse mõju ja tõhusust oleks võimalik veelgi suurendada, kui tähelepanu pöörataks süsteemsemalt **hangete õiguslikule poolele, sealhulgas lepingute standardiseerimisele ja intellektuaalomandi õiguste tasakaalustatud käsitlemisele.**

1. **Vajadus hangete vaate tugevdamiseks.** IKT-sektori esindajana näeme, et eelnõus sisalduv dubleerimise vältimise põhimõte võiks laieneda lisaks tehnilistele ja funktsionaalsetele lahendustele ka hangete õiguslikule poolele. Praegune praktika, kus iga asutus töötab välja sisuliselt unikaalsed IKT-lepingutingimused, on vastuolus eelnõu eesmärgiga vähendada bürokraatiat, kulusid ja õiguslikke riske.

Põhjamaade kogemus, eelkõige Soomes kasutusel olevad standardiseeritud IKT-lepingutingimused (JIT-ehdot), näitab selgelt, et ühtsed tüüptingimused on tõhus vahend nii halduskoormuse vähendamiseks kui ka avaliku ja erasektori koostöö parandamiseks. Standardtingimused kiirendavad hangete läbiviimist, vähendavad vaidlusi ning võimaldavad pakkujatel pakkuda konkurentsivõimelisemat hinda, kuna ebamäärase juriidilise riski osakaal väheneb.

Teeme ettepaneku täiendada eelnõu § 5 selliselt, et määrus looks selge aluse IKT-hangete ja lepingute tüüptingimuste kasutamiseks. Oluliseks peame, et tüüptingimuste väljatöötamine toimuks koostöös erasektori esindajatega, sh ITL-iga, ning tugineks Põhjamaade heale praktikale. ITL-i koostatud tarkvaraarenduse näidisleping¹ on selleks hea lähtekoht. Selline lähenemine toetaks otseselt määruse eesmärgi – dubleerimise vältimist, õiguselguse suurendamist ja ressursside säästlikku kasutamist – ilma, et see välistaks põhjendatud erandite tegemist eripäraste hangete puhul.

2. **Kulutõhususe põhimõtte sidumine standardiseeritud lepingupraktikaga.** Soovitame täiendada § 6 lõikes 5 sätestatud kulutõhususe ja vastutustundlikkuse põhimõtet viitega sellele, et võimaluse korral kasutatakse riiklikes IKT-hangetes standardiseeritud lepingutingimusi. See seaks eelnõus juba olemas oleva eesmärgi, bürokraatia ja raiskamise vältimise, konkreetse ja praktilise rakendusmehhanismiga.
3. **Intellektuaalomandi õiguste käsitlemine kui oluline murekoht.** Lisaks eeltoodule peab ITL oluliseks tõstatada intellektuaalomandi õiguste kuuluvuse teema, mis on IKT-hangetes jätkuvalt üks keskseid murekohti ning mõjutab otseselt innovatsiooni, konkurentsi ja hangete atraktiivsust. Kuigi Euroopa Komisjon ning Rahandusministeeriumi 2025. aasta riigihangete analüüs on rõhutanud vajadust käsitleda intellektuaalomandi õigusi paindlikult ning eelistada kasutusõiguste soetamist täielikule üleandmisele, ei ole need põhimõtted Eesti hankekorralduses veel laialdaselt juurdunud.

¹ Kättesaadav ITL kodulehel: <https://itl.ee/tarkvaraarenduse-naidislepingud/>

Rahvusvaheline praktika liigub selgelt suunas, kus projekti tulemuste intellektuaalomand jääb selle loojale ning hankija saab piisavad ja laiaulatuslikud kasutusõigused. Eesti praktikas on aga endiselt valdav lähenemine, kus hankija nõuab kogu intellektuaalomandi üleminekut sõltumata tegelikust vajadusest, mis võib pärssida innovatsiooni, tõsta hindu ning vähendada ettevõtjate, eriti VKEde, huvi riigihangetes osalemise vastu.

Seetõttu teeme ettepaneku, et intellektuaalomandi õiguste jaotuse teadlik ja tasakaalustatud kaalumise oleks vähemalt seletuskirja tasandil, kuid võimalusel ka § 6 põhimõtete raames, selgemalt adresseeritud. Eelistada tuleks lahendust, kus intellektuaalomandi õigused jäävad pakkuja ning hankijale antakse vajalikud kasutusõigused, välja arvatud juhul, kui esineb selge avalik huvi õiguste üleminekuks. Ka Eesti praktikas leidub positiivseid näiteid sellisest lähenemisest, kuid need ei ole veel kujunenud valdavaks.

Loodame, et leiate võimaluse ITL-i tähelepanekutega eelnõu edasises menetluses arvestada. ITL on valmis panustama oma ekspertiisiga nii riiklike IKT-lepingute tüüptingimuste kui ka intellektuaalomandi käsitlemise arendamisse ning peab oluliseks, et sektori esindajaid kaasataks nende teemade edasisse kujundamisse.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Doris Pöld
Tegevjuht

Kadri Pungas, kadri.pungas@itl.ee